

Công tác tư vấn tâm lý cho học sinh trong trường trung học thực hiện theo thông tư 31/2017/tt-bgd-đt

Nguyễn Kim Chuyên*

*Trường Đại học Đồng Tháp

Received: 17/2/2023; Accepted: 22/2/2023; Published: 17/3/2023

Abstract: High school students are the age with strong psycho-physiological characteristics, not fully aware of problems in life. Therefore, when facing psychological trauma, stress in study, family and social relationships, they are prone to have negative behavior. Therefore, school psychology counseling plays an important role, supporting students to practice life skills, strengthen their will, confidence, bravery, and appropriate behavior in social relationships and personality improvement; detect and advise students to have appropriate solutions to problems occurring in study and life, to reduce school violence and other possible negative impacts.

Keywords: Counseling, psychology, students, high school

1. Đặt vấn đề

Sự phát triển với tốc độ nhanh và đầy biến động của nền kinh tế xã hội, các yêu cầu ngày càng cao của nhà trường và cả những điều bất cập trong thực tiễn giáo dục; thêm vào đó là sự kỳ vọng quá cao của cha mẹ, thầy cô đang tạo ra những áp lực rất lớn và gây ra căng thẳng cho học sinh (HS) trong cuộc sống, trong học tập và trong quá trình phát triển. Mặt khác, sự hiểu biết của học sinh về bản thân mình cũng như kỹ năng sống của các em vẫn còn hạn chế trước những sức ép nói trên. Thực tế cho thấy HS trong trường trung học có thể có những rối loạn về tâm lý, những rối loạn cảm xúc như lo âu, trầm cảm hay những rối loạn về hành vi như (gây rối, bỏ học, trộm cắp...) hậu quả là ngày càng có nhiều HS gặp không ít khó khăn trong học tập, tu dưỡng đạo đức, xây dựng lý tưởng sống cho mình cũng như xác định cách thức ứng xử cho phù hợp với các mối quan hệ xung quanh. Vì vậy, HS rất cần sự giúp đỡ của các nhà chuyên môn, của các thầy cô giáo và cha mẹ, các em đều có nhu cầu cần được sự giúp đỡ của người lớn để thoát khỏi sự khủng hoảng về tâm lý trong quá trình phát triển của mình.

Từ thực trạng trên, thực hiện theo Thông tư 31/2017/TT-BGDĐT, các trường phổ thông đã thành lập Phòng TVTL học đường, nhằm hỗ trợ và chăm sóc đời sống tinh thần cho HS một cách tốt nhất khi gặp phải những khó khăn trong học tập, trong cuộc sống, đồng thời giúp phòng ngừa, can thiệp kịp thời những căn bệnh liên quan đến sức khỏe tâm lý của HS, tránh những điều đáng tiếc có thể xảy ra.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái quát về tư vấn tâm lý (TVTL) cho HS trong trường trung học

TVTL là sự tương tác giữa người tư vấn và người được tư vấn nhằm giúp người được TVTL phát hiện những thái độ và kỹ năng để họ thực hiện chức năng của mình hiệu quả hơn với các đối tượng cần được tư vấn do họ chịu trách nhiệm.

Trong trường học, người làm công tác TVTL có thể là nhà tâm lý học đường, chuyên viên tham vấn học đường hay GV kiêm nhiệm công tác TVTL cho HS trong trường trung học. Người làm công tác TVTL cũng có thể là lãnh đạo trường, tổ trưởng chuyên môn, Tổng phụ trách Đội, Trợ lý thanh niên nếu xét theo vị trí công việc trong trường trung học. Mục đích của công tác TVTL này hướng đến hỗ trợ tâm lý cho HS, giúp đỡ các đồng nghiệp cùng thực hiện tốt chức năng dạy và học. Người làm công tác TVTL cũng có thể giúp đỡ cha mẹ HS trong việc giáo dục con cái.

Như vậy, có thể hiểu về công tác TVTL cho HS trong trường trung học là tập hợp các hoạt động tâm lý trường học nhằm phát hiện sớm, phòng ngừa và can thiệp cho trẻ em – thanh thiếu niên trong các lĩnh vực nhận thức, học tập, hành vi, cảm xúc hoặc xã hội; đồng thời tham gia nghiên cứu, xây dựng, phát triển và lượng giá các chương trình này trong thực tiễn.

2.2. Ý nghĩa và tầm quan trọng của công tác TVTL cho HS trong trường trung học

Công tác TVTL cho HS trong trường trung học có ý nghĩa và vai trò rất thiết thực đối với bản thân học sinh, gia đình, nhà trường và xã hội. Có thể phân

tích cụ thể như sau:

– Đối với bản thân HS: thông qua các hoạt động tư TVTL trực tiếp và gián tiếp, các em được hình thành năng lực và kỹ năng hiểu tâm lý, hiểu được tình sức khoẻ tinh thần của bản thân; các em được tham gia các hoạt động rèn luyện kỹ năng sống và ứng phó với các vấn đề tâm lý gặp phải ở từng giai đoạn lứa tuổi. Các em được trang bị một số kiến thức, kỹ năng để nhận diện những dấu hiệu bất thường về tâm lý và biết cách tìm sự trợ giúp.

– Đối với gia đình và nhà trường, công tác TVTL cho HS trong trường trung học là cầu nối giữa HS, GV, bạn bè và gia đình.

– Đối với nhà trường, công tác TVTL cho HS trong trường trung học góp phần xác lập các cơ sở để xuất tư vấn cho lãnh đạo nhà trường về định hướng các hoạt động giáo dục cho HS thông qua việc cung cấp những thông tin khảo sát thực trạng, những kết quả thực chứng từ các nghiên cứu có liên quan đến TVTL cho HS trong trường trung học tại mỗi cơ sở giáo dục.

– Đối với cộng đồng, công tác TVTL cho HS trong trường trung học cùng góp phần tạo động lực và củng cố thái độ cho HS trong việc triển khai nhiều hoạt động cộng đồng/xã hội, đồng thời góp phần ngăn chặn, hạn chế và xoá bỏ các tệ nạn xã hội, giảm chi phí của xã hội trên cơ sở trợ giúp HS kịp thời tránh hoặc can thiệp sớm khó khăn, rối nhiễu tâm lý.

2.3. Một số yêu cầu cần thực hiện đối với các trường trung học trong công tác TVTL cho HSTH theo thông tư 31/2017-TT-BGDĐT

Ngày 18, tháng 12 năm 2017, Bộ Giáo dục & Đào tạo ra Thông tư số: 31/2017-TT-BGDĐT, về việc Hướng dẫn thực hiện công tác TVTL cho HS trong trường phổ thông. Thông tư này nêu rõ: “ TVTL cho HS là sự hỗ trợ tâm lý, giúp HS nâng cao hiểu biết về bản thân, hoàn cảnh gia đình, mối quan hệ xã hội, từ đó tăng cảm xúc tích cực, tự đưa ra quyết định trong tình huống khó khăn học sinh gặp phải khi đang học tại nhà trường”. Vì vậy, khi thực hiện công tác TVTL cho HSTH theo thông tư 31/2017-TT-BGDĐT, các trường trung học cần phải đảm bảo các yêu cầu sau:

– Về mục đích của công tác tư vấn tâm lý cho HS: 1) Phòng ngừa, hỗ trợ và can thiệp (khi cần thiết) đối với HS đang gặp phải khó khăn về tâm lý trong học tập và cuộc sống để tìm hướng giải quyết phù hợp, giảm thiểu tác động tiêu cực có thể xảy ra; góp phần xây dựng môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh,

thân thiện và phòng, chống bạo lực học đường. 2) Hỗ trợ HS rèn luyện kỹ năng sống; tăng cường ý chí, niềm tin, bản lĩnh, thái độ ứng xử phù hợp trong các mối quan hệ xã hội; rèn luyện sức khoẻ thể chất và tinh thần, góp phần xây dựng và hoàn thiện nhân cách.

– Về nội dung tư vấn tâm lý cho HS: 1) Tư vấn tâm lý lứa tuổi, giới tính, hôn nhân, gia đình, sức khoẻ sinh sản vị thành niên phù hợp với lứa tuổi; 2) Tư vấn, giáo dục kỹ năng, biện pháp ứng xử văn hoá, phòng, chống bạo lực, xâm hại và xây dựng môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện; 3) Tư vấn tăng cường khả năng ứng phó, giải quyết vấn đề phát sinh trong mối quan hệ gia đình, thầy cô, bạn bè và các mối quan hệ xã hội khác; 4) Tư vấn kỹ năng, phương pháp học tập hiệu quả và định hướng nghề nghiệp (tuỳ theo cấp học); 5) Tham vấn tâm lý đối với học sinh gặp khó khăn cần hỗ trợ, can thiệp, giải quyết kịp thời. Giới thiệu, hỗ trợ đưa học sinh đến các cơ sở, chuyên gia điều trị tâm lý đối với các trường hợp học sinh bị rối loạn tâm lý nằm ngoài khả năng tư vấn của nhà trường.

– Về hình thức thực hiện: 1) Xây dựng các chuyên đề về TVTL cho HS và bố trí thành các bài giảng riêng hoặc lồng ghép trong các tiết sinh hoạt lớp, sinh hoạt dưới cờ. Tổ chức dạy tích hợp các nội dung tư TVTL cho HS trong các môn học chính khoá và hoạt động trải nghiệm, hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp; 2) Tổ chức các buổi nói chuyện chuyên đề, hoạt động ngoại khoá, câu lạc bộ, diễn đàn về các chủ đề liên quan đến nội dung cần tư vấn cho HS; 3) Thiết lập kênh thông tin, cung cấp tài liệu, thường xuyên trao đổi với phụ huynh HS về diễn biến tâm lý và các vấn đề cần tư vấn, hỗ trợ cho HS; 4) Tư vấn, tham vấn riêng, tư vấn nhóm, trực tiếp tại phòng tư vấn; tư vấn trực tuyến qua mạng nội bộ, trang thông tin điện tử của nhà trường, email, mạng xã hội, điện thoại và các phương tiện thông tin truyền thông khác; 5) Phối hợp với các tổ chức, cá nhân liên quan tổ chức các hoạt động TVTL cho HS.

Như vậy, căn cứ theo Thông tư số 31/2017-TT-BGD&ĐT, để tổ TVTL học đường của các trường trung học hoạt động có hiệu quả, đi vào chiều sâu thì các trường trung học có thành lập phòng tham vấn học đường cần đảm bảo các quy định tối thiểu của một phòng tham vấn học đường như sau:

– Nhân sự: Nhà trường thành lập Tổ tư vấn đủ các thành phần sau: Tổ trưởng (đại diện lãnh đạo nhà

trường); tư vấn viên (1 đến 2 người là cán bộ, GV kiêm nhiệm công tác TVTL, nhân viên y tế trường học, cán bộ, GV phụ trách công tác Đoàn, Đội); giám sát mô hình (đại diện cha mẹ học sinh/ một số học sinh là cán bộ lớp, cán bộ Đoàn, Đội). Cán bộ, GV kiêm nhiệm công tác TVTL cho HS phải là người có kinh nghiệm và được đào tạo, bồi dưỡng về chuyên môn, nghiệp vụ TVTL (có chứng chỉ nghiệp vụ TVTL học đường theo chương trình do Bộ giáo dục &ĐT ban hành). GV kiêm nhiệm công tác TVTL được hưởng định mức giảm tiết dạy theo quy định của Bộ GD &ĐT.

– Cơ sở vật chất cần đảm bảo: Nhà trường bố trí phòng tư vấn riêng (không ghép chung với các phòng chức năng khác), đối với trường tiểu học có thể bố trí phòng hoặc góc tư vấn tùy theo quy mô và điều kiện nhà trường) đảm bảo tính riêng tư, kín đáo, dễ tiếp cận và phù hợp để tổ chức hoạt động tư vấn có hệ thống nhận diện phòng tư vấn (bảng tên phòng poster, banner lịch công tác, nội dung hoạt động, quy trình hoạt động,...) có kênh liên lạc độc lập (email, điện thoại, hòm thư), có đủ vật dụng văn phòng cơ bản để hoạt động tư vấn (bàn ghế, bảng, tủ kệ hồ sơ, các loại văn phòng phẩm lưu trữ hồ sơ, các loại sổ theo dõi ca, máy vi tính, máy in, máy ghi âm...); có nguồn kinh phí được bố trí cho vận hành mô hình (đảm bảo các quy định về quản lý tài chính trường học).

– Hình thức thực hiện: đảm bảo triển khai cơ bản 4 hình thức chính như sau: 1) TVTL thông qua các chuyên đề báo cáo độc lập hay lồng ghép trong các môn học; 2) thiết lập kênh thông tin để nhận ca cần hỗ trợ tư vấn; 3) Tư vấn, tham vấn riêng, tư vấn nhóm, trực tiếp tại phòng tư vấn; 4) Kết hợp với các cơ qua chuyên biệt để chuyển ca tư vấn sang điều trị (nếu là ca phức tạp).

– Nội dung tư vấn cụ thể: tập trung 2 mảng chính: 1) Khó khăn học tập (phương pháp học tập, định hướng nghề nghiệp, động lực học tập...); 2) Vấn đề tâm lý (giao tiếp, tâm lý lứa tuổi, sức khoẻ sinh sản, chống bạo lực học đường, quan hệ gia đình, quan hệ xã hội...).

Như vậy, có thể thấy Thông tư 31/2017/TT-BGD&ĐT của Bộ GD &ĐT về việc Hướng dẫn thực hiện công tác TVTL cho HS trong trường phổ thông đã nêu rõ những quy định, nội dung, hình thức cũng như điều kiện đảm bảo việc thực hiện công tác TVTL cho HS. Đây là cơ sở để các Sở GD &ĐT và

các trường học có thể áp dụng thực hiện, xây dựng mô hình TVTL trong trường phổ thông và phát triển đội ngũ người làm công tác TVTL trong trường phổ thông phù hợp với thực tiễn của từng địa phương, từng đơn vị mình. Thực hiện yêu cầu này là nhiệm vụ cũng như chức năng quan trọng của người CBQL giáo dục hướng đến mục tiêu phát triển nhân cách toàn diện HSTH và góp phần nâng cao chất lượng giáo dục phổ thông.

3. Kết luận

Để phòng TVTL học đường trong trường trung học đi vào hoạt động có hiệu quả, đáp ứng yêu cầu của công tác TVTL đối với các vấn đề mới trong Chương trình giáo dục phổ thông 2018. Điều này, đòi hỏi CBQL cần hiểu rõ các văn bản pháp luật hiện hành liên quan đến công tác TVTL trong học đường và nội hàm những công việc cần làm của công tác TVTL trong học đường, để có biện pháp đánh giá hiệu quả công tác này thông qua quá trình triển khai của người thực hiện. Từ đó, CBQL sẽ định hướng về chuyên môn và đưa ra các giải pháp về nhân sự, mô hình triển khai công tác TVTL trong học đường phù hợp với thực tế của cơ sở giáo dục và địa phương, đặt trong sự phối hợp với các lực lượng giáo dục khác để triển khai hiệu quả và đúng định hướng công tác này.

Đối với các GV trực tiếp làm công tác TVTL cần hiểu rõ các yêu cầu về chuyên môn, về kỹ năng TVTL trong học đường và các nguyên tắc đạo đức nghề nghiệp, để không ngừng trao dồi, rèn luyện, bồi dưỡng năng lực của bản thân, đáp ứng những yêu cầu về TVTL học đường. Đây là những cơ sở quan trọng để có thể phát triển hoạt động này một cách bài bản, chuyên nghiệp và hiệu quả, để thể hiện trách nhiệm của nhà giáo, của người làm công tác TVTL tâm huyết, góp phần phát triển người học, thực hiện tốt mục tiêu giáo dục toàn diện./.

Tài liệu tham khảo:

Bộ GD &ĐT (2017). Thông tư số 31/2017/TT-BGD&ĐT về *Hướng dẫn thực hiện công tác tư vấn tâm lý cho học sinh trong trường phổ thông*.

Phạm Thanh Bình (2014). *Nhu cầu tư vấn tâm lý học đường của GV THCS*. NXB Đại học Sư phạm Hà Nội.

Trần Thị Minh Đức (2012). *Giáo trình tư vấn tâm lý*. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.

Lê Sơn và Lê Hồng Minh (2014). *Giáo trình Bồi dưỡng nghiệp vụ TVHD - Phần 1 và 2*. Hội Khoa học Tâm lý giáo dục Việt Nam.